

بررسی چگونگی مصرف دارو در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۲ توسط فرهنگستان علوم پزشکی ایران

«قسمت ششم»

مقدمه

گروه علوم دارویی فرهنگستان علوم پزشکی طرحی پژوهشی پیرامون چگونگی مصرف دارو در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۲ را تهیه و تدوین نموده است. مجریان این طرح پژوهشی که می‌توان آن را «تجویز و مصرف منطقی دارو» نیز نامید، آقایان دکتر مرتضی نیلغروشان و دکتر احمد شببانی از اعضای گروه علوم دارویی فرهنگستان علوم پزشکی ایران می‌باشند. همکاران اصلی طرح آقای دکتر خسرو بیاتی، خانم دکتر عاطفه واعظی و دکتر حسام شریف‌نیا هستند. دیگر همکاران این طرح پژوهشی عبارتند از:

دکتر لیلا کوتی، دکتر آرزو مبهوت، دکتر یاسمن علویان، دکتر کاوه کاظمیان، دکتر امید تولابی، دکتر فاطمه شهریاری، آقای علی رضائزادینیک و خانم مریم جاذب.

مشاور و ناظر این طرح خوب و راهگشا که می‌تواند نقشه راه آینده مصرف منطقی دارو در ایران باشد، استاد بزرگوار و فخر نظام دارویی و داروسازی ایران مرحوم دکتر عباس شفیعی می‌باشد. ضمن تشکر از گروه علوم دارویی فرهنگستان علوم پزشکی ایران که این طرح را در اختیار نشریه رازی قرار داده‌اند و آرزوی علو درجات برای مرحوم دکتر عباس شفیعی، این طرح را به تدریج و در قسمت‌های مختلف در رازی چاپ می‌کنیم. لازم به یادآوری است که این طرح در بهمن سال ۱۳۹۴ خاتمه یافته است.

اطلاعات نظرسنجی طرح چگونگی مصرف دارو یا تجویز منطقی دارو در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۲ در مورد عوامل ایجادکننده مصرف غیرمنطقی

۱ - مصرف دارو در ایران غیرمنطقی است.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۴۱	۷۴	۴۶	۳۳۹	۲۴۲	۶/۲۰	۱۵/۵۰	۷۸/۳۰	۷۴۲

۲ - فقدان آموزش درست جامعه پزشکی منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۵	۲۰۶	۸۲	۳۱۷	۱۰۹	۱۱/۱۰	۳۱/۲۶	۵۷/۶۵	۷۳۹

۳ - دانش ناکافی جامعه پزشکی منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۸	۲۳۵	۱۵۱	۲۳۰	۸۷	۲۰/۳۸	۳۶/۸۴	۴۲/۷۸	۷۴۱

۴ - ضعف در تشخیص بیماری‌ها توسط جامعه پزشکی منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۴۵	۲۰۶	۱۵۵	۲۵۱	۸۳	۲۰/۹۵	۳۳/۹۲	۴۵/۱۴	۷۴۰

۵ - عدم اجرای صحیح نظام ارجاع توسط جامعه پزشکی منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۲	۱۴۱	۱۱۵	۳۰۱	۱۵۱	۱۵/۵۴	۲۳/۳۸	۶۱/۰۸	۷۴۰

۶- تبلیغات غیرمعارف صورت گرفته توسط شرکت‌های دارویی برای پزشکان منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۵۳	۱۵۹	۱۶۶	۲۳۸	۱۲۶	۲۲/۳۷	۲۸/۵۷	۴۹/۰۶	۷۴۲

۷- سود بالای حاصل از فروش داروهای گران منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۶۵	۱۷۷	۱۸۲	۲۱۱	۱۰۴	۲۴/۶۳	۳۲/۷۵	۴۲/۶۳	۷۳۹

۸- جوایز و هدایای شرکت‌های دارویی به داروخانه‌ها منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۶۴	۱۸۲	۱۹۵	۲۰۴	۹۵	۲۶/۳۵	۳۳/۲۴	۴۰/۴۱	۷۴۰

۹- عدم وجود دستورالعمل‌های درمانی منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۲	۱۵۸	۱۷۴	۲۸۲	۹۰	۲۳/۶۴	۲۵/۸۲	۵۰/۵۴	۷۳۶

۱۰- دسترسی بدون محدودیت مردم به دارو منجر به مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۹	۱۱۳	۵۹	۲۹۲	۲۳۷	۷/۹۷	۲۰/۵۴	۷۱/۴۹	۷۴۰

۱۱ - خود درمانی توسط مردم متجربه مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۵۲	۶۶	۴۱	۲۷۰	۳۱۱	۵/۵۴	۱۵/۹۵	۷۸/۵۱	۷۴۰

۱۲ - عدم اطلاع صحیح و کافی مردم در مورد داروها متجربه مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۴	۱۱۸	۶۱	۲۹۵	۲۳۳	۸/۲۳	۲۰/۵۱	۷۱/۲۶	۷۴۱

۱۳ - مشغله زیاد جامعه پزشکی و بروز خطاهای پزشکی متجربه مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۹	۱۸۵	۱۷۸	۲۶۰	۸۹	۲۴/۰۲	۲۸/۸۸	۴۷/۱۰	۷۴۱

۱۴ - در دسترس نبودن برخی از داروها که متجربه تغییر اجباری پروتکل‌های درمانی می‌گردد متجربه مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۹	۱۸۰	۱۷۰	۲۷۳	۸۶	۲۳/۰۴	۲۸/۳۲	۴۸/۶۴	۷۳۸

۱۵ - عدم اجرای صحیح سیاست ملی دارویی هماهنگ منجر به مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۹	۹۴	۲۱۶	۳۰۲	۹۴	۲۹/۳۹	۱۶/۷۳	۵۳/۸۸	۷۳۵

۱۶ - عدم اجرای صحیح بازآموزی منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۸	۱۸۳	۱۳۳	۲۴۵	۱۴۳	۱۷/۹۲	۲۹/۷۸	۵۲/۲۹	۷۴۲

۱۷ - عدم وجود فرمولاری مبتنی بر مورد مصرف به عنوان معیار تجویز منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۴۱	۱۷۳	۱۴۹	۲۸۷	۹۳	۲۰/۰۵	۲۸/۸۰	۵۱/۱۴	۷۴۳

۱۸ - عدم اجرای صحیح نظام ارجاع منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۱۶	۱۵۲	۲۱۰	۲۸۹	۷۳	۲۸/۳۸	۲۲/۷۰	۴۸/۹۲	۷۴۰

۱۹ - ارزیابی داروی ایرانی و راحتی دسترسی به این داروها منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۵۱	۱۷۴	۱۲۴	۲۸۵	۱۰۹	۱۶/۶۹	۳۰/۲۸	۵۳/۰۳	۷۴۳

۲۰ - اصرار به تجویز فرآورده‌های تزریقی توسط مراکز درمانی منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۶	۱۳۲	۱۵۲	۳۰۰	۱۳۳	۲۰/۴۶	۲۱/۲۷	۵۸/۲۸	۷۴۳

۲۱ - اصرار بیمار مبنی بر تجویز دارو منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۱	۱۱۹	۸۲	۳۱۶	۲۰۵	۱۱/۰۴	۱۸/۸۴	۷۰/۱۲	۷۴۳

اطلاعات نظرسنجی طرح چگونگی مصرف دارو یا تجویز منطقی دارو در سال‌های
۱۳۷۹ تا ۱۳۹۲ در مورد عوامل ایجادکننده مصرف غیرمنطقی
در دسته داروهای مورد بررسی

۱- مصرف آنتی بیوتیک‌ها در کشور به صورت منطقی و به فراخور بیماری صورت می‌گیرد.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۰۷	۲۹۰	۳۶	۱۴۳	۶۷	۴۸۵	۶۶/۸۹	۲۸/۲۶	۷۴۳

۲- مصرف آنتی بیوتیک‌های خوراکی به دلیل ارایه این داروها بدون نسخه توسط داروخانه‌ها بالا می‌باشد.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۳	۱۱۳	۶۹	۳۳۱	۱۹۳	۹/۳۴	۱۹/۷۶	۷۰/۹۱	۷۳۹

۳- خوددرمانی و مصرف خودسرانه آنتی بیوتیک‌های خوراکی توسط مردم باعث مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۷	۹۲	۵۷	۳۰۶	۲۵۰	۷/۶۸	۱۷/۳۹	۷۴/۹۳	۷۴۲

۴- فقدان مهارت در تشخیص بیماری باعث تجویز غیرمنطقی آنتی بیوتیک‌های تزریقی توسط پزشکان می‌گردد.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۸	۱۷۷	۱۱۵	۳۰۴	۱۰۷	۱۵/۵۲	۲۹/۰۱	۵۵/۴۷	۷۴۱

۵- عدم وجود دستورالعمل‌های درمانی باعث تجویز غیرمنطقی آنتی بیوتیک‌های تزریقی توسط پزشکان می‌گردد.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۶	۱۷۹	۱۸۱	۲۷۷	۷۹	۲۴/۳۹	۲۷/۶۳	۴۷/۹۸	۷۴۲

۶ - عدم وجود سطح‌بندی پزشکان جهت تجویز آنتی‌بیوتیک‌ها باعث تجویز غیرمنطقی آنتی‌بیوتیک‌های تزریقی توسط پزشکان می‌گردد.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۴۰	۱۷۶	۱۵۵	۲۸۴	۸۷	۲۰/۸۹	۲۹/۱۱	۵۰/۰۰	۷۴۲

۷ - عدم وجود داروهای ضددرد مناسب باعث تجویز غیرمنطقی کورتیکواستروئیدهای تزریقی توسط پزشکان می‌گردد.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۶۴	۲۳۱	۷۹	۲۸۹	۷۹	۱۰/۶۵	۳۹/۷۶	۴۹/۶۰	۷۴۲

۸ - خودرمانی و مصرف خودسرانه کورتیکواستروئیدهای تزریقی توسط مردم باعث مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۶	۱۲۹	۶۹	۳۴۹	۱۷۰	۹/۲۹	۲۰/۸۶	۶۹/۸۵	۷۴۳

۹ - ناآگاهی مردم در خصوص عوارض کورتیکواستروئیدهای تزریقی عامل مصرف بیش از حد این داروها است.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۶	۱۲۰	۶۲	۳۳۷	۱۹۶	۸/۳۷	۱۹/۷۰	۷۱/۹۳	۷۴۱

۱۰ - ارایه بدون نسخه کورتیکواستروئیدهای تزریقی توسط داروخانه‌ها منجر به مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۴	۱۴۴	۸۸	۲۹۰	۱۸۵	۱۱/۸۸	۲۴/۰۲	۶۴/۱۰	۷۴۱

۱۱ - مصرف زیاد فرآورده‌های تزریقی با حجم بالا به دلیل تقاضای بیماران می‌باشد.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۰	۱۹۱	۱۱۳	۳۱۶	۹۲	۱۵/۲۳	۲۹/۷۸	۵۴/۹۹	۷۴۲

۱۲ - سود ناشی از تزریق فرآورده‌های تزریقی با حجم بالا در مراکز خصوصی باعث تجویز غیرمنطقی این داروها می‌گردد.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۶	۱۴۲	۱۵۹	۳۷۸	۱۲۶	۲۱/۴۶	۲۴/۰۲	۵۴/۵۲	۷۴۱

۱۳ - عدم نظارت صحیح بر کار داروخانه‌ها در مورد ارایه بدون نسخه بنزودیازپین‌ها منجر به مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۴	۱۴۸	۱۴۷	۲۷۸	۱۳۴	۱۹/۸۴	۲۴/۵۶	۵۵/۶۰	۷۴۱

۱۴ - خوددرمانی و مصرف خودسرانه داروهای مسکن باعث مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۵	۱۰۲	۸۴	۳۳۲	۱۹۹	۱۱/۳۲	۱۷/۱۲	۷۱/۵۶	۷۴۲

۱۵ - سوء استعمال (Abuse) داروهای مسکن مانند استامینوفن کدیین باعث مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۲	۱۳۳	۹۶	۳۰۴	۱۸۷	۱۲/۹۴	۲۰/۸۹	۶۶/۱۷	۷۴۲

۱۶ - سوء استعمال (Abuse) داروهای تحت کنترل مانند ترامادول باعث مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۴۱	۱۰۴	۷۴	۳۰۵	۲۱۷	۹/۹۹	۱۹/۵۷	۷۰/۴۵	۷۴۱

۱۷ - عدم نظارت صحیح بر داروخانه‌ها در مورد ارایه بدون نسخه داروهای مخدر و مسکن منجر به مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۸	۱۴۷	۱۰۱	۲۶۸	۱۱۵	۱۵/۱۰	۲۷/۶۵	۵۷/۲۵	۶۶۹